

Valtion liikuntaneuvoston lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi yhdyskuntarakentamislaki sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/36213/2025

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa (Lausuntopalvelu.fi 9.3.2026) luonnoksesta hallituksen esitykseksi yhdyskuntarakentamislaki sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Vuonna 2018 käynnistyneessä maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) kokonaisuudistuksessa MRL korvataan neljällä uudella lailla: rakentamislaki, alueidenkäyttölaki, yhdyskuntakehittämislaki ja yhdyskuntarakentamislaki. Lisäksi kunnossapitolaki tuodaan osaksi yhdyskuntarakentamislakia.

Yhdyskuntarakentamislaki-hanke liittyy Petteri Orpon hallitusohjelman lukuun 6.5 *Toimivat asunto-markkinat ja sujuva liikenne* kirjattuihin tavoitteisiin. Tavoitteiden toteuttamiseksi uudistetaan katujen ja yleisten alueiden suunnittelua, rakentamista ja kunnossapitoa sekä yhdyskuntarakentamista koskevat säännökset, jotka sisältyvät nykyiseen alueidenkäyttölakiin (132/1999), lakiin kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta (669/1978; kunnossapitolaki) sekä maankäyttö- ja rakennusasetukseen (895/1999).

Hallituksen esitys uudeksi yhdyskuntarakentamislaki on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyn 2026 aikana. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2028.

Taustaa

Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitteena on kääntää liikkuminen kasvuun jokaisessa ikäryhmässä. Tämän toteutumiseksi on laadittu liikunnallisen elämäntavan ja toimintakyvyn poikkihallinnollinen Suomi liikkeelle -ohjelma. Hallitusohjelmaan kirjatun ohjelman päämääränä on, että yhteiskunnan rakenteet luovat yhä paremmat edellytykset liikkumiselle. Ihmisten ja yhteisöjen käyttäytymistä halutaan muuttaa niin, että he tekevät yhä useammin tietoisien tai tiedostamattoman valinnan liikkua – eli hyödyntää liikkumisen rakenteita. Yhdeksi ohjelman toimenpiteeksi on kirjattu muun muassa, että **maankäytön lainsäädäntöä uudistettaessa huomioidaan liikkumisen edistäminen.**

Väestön liian vähäinen fyysinen aktiivisuus on yksi suomalaisen ja koko länsimaisen yhteiskunnan keskeisimmistä haasteista. Suomessa lapsista ja nuorista noin kolmannes, työikäisistä noin neljännes ja ikäihmisistä alle viidennes täyttää liikkumissuosituksen ja liikkuu terveytensä kannalta riittävästi¹. Suurin osa lasten ja nuorten sekä aikuisväestön valveillaoloajasta kuluu paikallaan istuen tai makuulla.² Huolta herättää myös väestön toimintakyky. Esimerkiksi 5. ja 8.-luokan oppilaista 38 %:lla fyysinen toimintakyky tasolla, joka vaikeuttaa arjessa jaksamista³.

Väestön liian vähäisen liikkumisen yhteiskunnalliset kustannukset ovat vuositasolla arviolta yli kolme miljardia euroa⁴. Väestön liian vähäisellä liikkumisella on kansantalouden lisäksi vaikutuksia muun muassa väestön terveyteen ja hyvinvointiin, työ- ja toimintakykyyn, oppimiseen ja sotilaalliseen suorituskykyyn.

Yhdyskuntarakenteella (esimerkiksi eri toimintojen saavutettavuus ja esteettömyys sekä kävely- ja pyörätiet) on ratkaiseva merkitys väestön mahdollisuuksiin tehdä arjessa fyysistä aktiivisuutta ja liikuntaa tukevia valintoja, kuten valita työ- tai asiointimatkaan tai harrastukseen kulkemiseen aktiivinen kulkutapa. Kävely- ja pyöräilyväylät ovat myös väestön suosituimpia liikunnan olosuhteita Suomessa⁵. Kävely- ja pyöräilyväylien käytettävyydestä ja turvallisuudesta onkin tärkeää huolehtia ympäri vuoden.

Nyky-yhteiskunnan elämäntavat ja elinympäristö eivät kannusta riittävästi fyysiseen aktiivisuuteen. Yksilöiden on haasteellista lisätä fyysistä aktiivisuuttaan, jos elinympäristö ei tue sitä. Parhaimmillaan elinympäristö kannustaa ja ohjaa ihmisiä valitsemaan fyysisesti aktiivisia ratkaisuja arjessaan.

Elinympäristömme uusiutuu hitaasti. Tänäpäin tehtävillä päätöksillä on kymmenien, jopa satojen vuosien vaikutukset esimerkiksi ihmisten fyysisen aktiivisuuden mahdollisuuksiin. Yhdyskuntarakenteen ohjauksessa onkin erittäin tärkeää huomioida fyysistä aktiivisuutta tukevan elinympäristön kehittäminen.

Valtion liikuntaneuvosto on lakisäätöisessä arviointitehtävässään todennut, että toistaiseksi alueidenkäytön ohjauksessa on näkynyt kohtuullisesti kävelyn ja pyöräilyn edistämisen tavoite, mutta ei laaja-alaisempaa tavoitetta väestön fyysisen aktiivisuuden edistämiseksi. Liikuntaneuvosto on todennut, että alueidenkäytön ohjauksen tavoitteeksi on tarve ottaa jatkossa mukaan edellytysten luominen väestön fyysiselle aktiivisuudelle.⁶ Myös esimerkiksi kunnossapitolaista tehdyssä toimivuusarvioinnissa nostettiin esiin tarve lisätä arkiliikkumisen ja hyvinvoinnin edistämistä koskeva vaatimus kunnossapitoa säätelevään lainsäädäntöön. Selvityksen mukaan *”aktiivisen liikkumisen edistäminen ja asetettuihin tavoitteisiin pääseminen edellyttää rakennetun ympäristön suunnittelua, rakentamista ja kunnossapitoa ohjaavien prioriteettien ja asenteiden muutosta.*⁷

Valtion liikuntaneuvoston havainnot esityksestä

Valtion liikuntaneuvosto kiittää, että esityksessä yhdyskuntarakentamislainsäädäntä on tunnustettu yhdyskuntarakenteen merkitys väestön aktiiviselle liikkumiselle. Esityksessä on myös huomioitu aktiivisen liikkumisen (kävely ja pyöräily) ja liikunnan näkökulmat, jotka liittyvät esityksessä erityisesti yleisten alueiden suunnitteluun ja kunnossapitoon sekä esteettömyyden edistämiseen.

Esityksen mukaan kunnan yleinen alue on suunniteltava siten, että se on toimiva, turvallinen, terveellinen ja viihtyisä. Yleisten alueiden suunnittelun laadullisia vaatimuksia ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että jatkossa suunnittelussa tulisi edistää esteettömyyttä ja käytettävyyttä. Lisäksi aluetta suunniteltaessa on otettava huomioon mm. liikkumisen kestävyys.

Esityksen perusteluiden mukaan terveellisyydellä tarkoitettaisiin sitä, että yleiset alueet tukisivat ihmisten hyvinvointia. Terveellisyydellä tarkoitettaisiin käytännössä muun muassa katupuita ja muuta katuvihreää sekä riittäviä viheralueita, jotka tukisivat mielenterveyttä ja fyysistä terveyttä sekä mahdollistaisivat ulkoilun, leikin ja liikunnan.

Esityksen mukaan esteettömyys mahdollistaa yhdenvertaisen liikkumisen ja toimimisen kaikille. Esteettömyyttä ja käytettävyyttä olisi tarkasteltava erityisesti lasten, ikääntyneiden ja vammaisten sekä liikkumis- ja toimimisesteisten henkilöiden näkökulmista. Yleinen alue olisi suunniteltava siten, että se olisi saavutettava, palvelisi eri käyttäjäryhmiä tarkoituksenmukaisella tavalla ja mahdollistaisi jokaiselle itsenäisen liikkumisen ja toimimisen yleisellä alueella.

Liikkumisen kestävyden huomioon ottaminen tarkoittaisi kestävien liikkumismuotojen, kuten jalankulun, pyöräilyn ja joukkoliikenteen toimintamahdollisuuksien huomioimista alueiden suunnittelussa.

Valtion liikuntaneuvosto nostaa esiin, että edellä mainitut esityksen linjaukset luovat tärkeitä mahdollisuuksia aktiivisen liikkumisen ja liikunnan huomioimiselle osana yleisten alueiden suunnittelua. Laki loisi mahdollisuuksia parantaa kaikkien väestö- ja ikäryhmien mahdollisuuksia liikkua ja toimia yhdenvertaisesti yleisillä alueilla.

Esityksen 6. luvussa säädettäisiin kunnossapidosta, jonka toimenpiteet ovat erittäin näkyviä ja vaikuttavia toimia asukkaiden jokapäiväisessä arjessa. Etenkin talviaikaan kunnossapitoasiat koskettavat asukkaita lähes päivittäin. Kunnossapitoon liittyvät asiat (erityisesti talvikunnossapito) aiheuttavat myös kunnille eniten palautetta ja yhteydenottoja kuntalaisilta. Kunnat ovat kuitenkin tinkineet kunnossapidon toiminnoista ja resursseista muun muassa tiukentuneen taloustilanteen takia.⁷

Kunnille ehdotetaan esityksessä uutta velvollisuutta laatia kunnossapitosuunnitelma. Esityksen mukaan talvikunnossapitotoimien olisi edistettävä joukkoliikenteen, jalankulun ja pyöräilyn toimintaedellytyksiä ja sujuvia matkaketjuja. Kunnan tulisi vastata hallinnassaan olevan kadun kunnossapidosta. Kattalue olisi pidettävä vähintään tyydyttävässä kunnossa, mutta kunta voisi päättää kunnossapitosuunnitelmassaan kunnossapidon toteuttamisesta tyydyttävää paremmalla tasolla.

Valtion liikuntaneuvosto kiittää, että esityksen perusteluissa on tunnistettu kunnossapidon keskeinen merkitys ympärivuotiselle arkiliikumiselle. Kunnossapitolaista tehdyssä toimivuusarvioinnissa⁷ nostettiin esiin kuitenkin tarve parantaa erityisesti katujen talvikunnossapidon tasoa nykyisestä ”tyydyttävästä” tasosta. Arvioinnissa tarkasteltiin vaihtoehtoa, jossa katujen kunnossapitotaso nostettaisiin tasolle ”hyvä” ja kaikkien yleisten alueiden kunnossapidon siirtämistä kunnalle. Nämä muutokset voisivat tehdä talvikunnossapidosta tasalaatuisempaa ja selkiinnyttää vastuunjakoja sekä lisätä väestön aktiivista liikkumista. Vaihtoehdosta kuitenkin luovuttiin toimivuusarvioinnissa sen merkittävien kustannusvaikutusten vuoksi.

Valtion liikuntaneuvosto yhtyy kunnossapitolain toimivuusarvioinnin kantaan, että kunnossapidon tason nostamisen edistäisi arjen turvallisia liikkumismahdollisuuksia ja liikkumista koko väestössä etenkin talviaikaan, millä olisi vaikutuksia väestön fyysiseen aktiivisuuteen ja toimintakykyyn sekä siten terveyteen ja hyvinvointiin. Myös tutkimuksen mukaan talvikunnossapidolla on merkittävä vaikutus aktiivisen liikkumisen määrään: talvikunnossapidon taso lisää Suomessa ja Ruotsissa pyöräilyn määrää noin 25 %⁸. Liikenneturvan kyselyyn (2019) vastanneista 64 % pyöräilisi enemmän talvella, jos talvikunnossapidon taso olisi parempi⁹. Kuten esityksen perusteluissa todetaan: *”Talvikunnossapidon heikko taso vähentää osaltaan arkiliikunnan määrää”*.

Kunnossapidon hyvinvointivaikutukset näkyvät myös vuosittaisissa liukastumis- ja kaatumistapaturmissa. Vuosittain tapahtuu noin 125 000 liukastumis- ja kaatumistapaturmaa, joista aiheutuu 420 miljoonan euron vuotuiset kustannukset. Teknologian tutkimuskeskus VTT arvioi liukastumis- ja kaatumistapaturmien kokonaiskustannuksiksi jopa 2,4 miljardia euroa¹⁰.⁷

Valtion liikuntaneuvosto nostaa esiin, että katujen kunnossapidossa tulisi pyrkiä kunnissa tasolle ”hyvä”. Vaikka paremmalla kunnossapidon tasolla on merkittäviä kustannusvaikutuksia, sen avulla voi-

taisiin myös säästää merkittävästi liukastumis- ja kaatumistapaturmien ja väestön liian vähäisen liikuttamisen kustannuksissa sekä edistää väestön fyysistä aktiivisuutta ja toimintakykyä sekä samalla terveyttä ja hyvinvointia.

Esityksessä säädettäisiin kunnalle myös valtion tärkeä selvitys- ja toimenpidevelvoite tilanteessa, jossa kunnan yleisellä alueella havaittaisiin esteettömyyden tai käytettävyyden puutteita. Kunnan tulisi selvittää, miten esteettömyyttä tai käytettävyyttä voitaisiin edistää ja ryhtyä tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin. Säännöksellä toteutettaisiin YK:n vammaisyleissopimuksen esteettömyyttä koskevan 9 artiklan velvoitetta poistaa fyysisen ympäristön esteitä jatkuvasti ja järjestelmällisesti.

Esityksen vaikutuksia on arvioitu laaja-alaisesti muun muassa talouden, viranomaisten toiminnan, ympäristön, yhteiskunnan sekä perus- ja ihmisoikeuksien osalta. Osana eri vaikutustenarviointia on myös tunnistettu esityksen vaikutukset arkiliikkumiseen. Esimerkiksi yhteiskunnallisten vaikutusten arvioinnissa on tunnistettu, että esteettömyyden huomioiminen parantaisi erityisesti ikääntyneiden, vammaisten henkilöiden ja lasten liikkumismahdollisuuksia. Toimivat ja turvalliset yleiset alueet lisäisivät yhteisöllisyyttä ja kansalaisten arkiliikuntamahdollisuuksia.

Valtion liikuntaneuvosto nostaa esille, että esityksessä ei kuitenkaan tehdä lainvalmistelun arviointiohjeen¹¹ mukaisesti varsinaista liikunta- ja liikkumisvaikutusten arviointia. Yleisillä alueilla, kuten katualueilla, on merkittävä vaikutus väestön arkiliikkumiseen ja liikunnan harrastamiseen. Kävely- ja pyörätiet ovat väestön suosituimpia liikkumisen paikkoja. Laadukas kävelyn ja pyöräilyn infrastruktuuri on tutkimusten mukaan keskeisin tapa vaikuttaa kulkumuodon valintaan sekä kasvattaa kävelyn ja pyöräliikenteen määriä. Lisäksi se on kustannustehokas ja merkittävä keino edistää niin väestön liikuttamista ja liikuntaa kuin vähentää liikenteen päästöjä ja päästä hiilineutraaliuden tavoitteeseen.

Liikunta- ja liikkumisvaikutusten arviointityötä olisi ollut tärkeää tehdä yhdyskuntarakentamislain uudistuksen yhteydessä, jotta olisi tunnistettu vielä laaja-alaisemmin lain vaikutukset ja mahdollisuudet vaikuttaa väestön aktiiviseen liikkumiseen ja liikuntaan. Lisätietoa liikkumisvaikutusten arvioinnista osoitteesta: www.liikkumisvaikutukset.fi ja [Lainvalmistelun vaikutusarviointiohjeessa](#).

Timo Heinonen
puheenjohtaja
valtion liikuntaneuvosto

Saku Rikala
erityisasiantuntija
valtion liikuntaneuvosto

Valtion liikuntaneuvoston liikuntalaissa (390/2015) määriteltynä tehtävänä on käsitellä liikunnan kannalta laajakantoisia ja periaatteellisesti tärkeitä asioita ja erityisesti arvioida valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutuksia liikunnan alueella, tehdä aloitteita ja esityksiä liikunnan kehittämiseksi sekä antaa lausuntoja toimialansa liikuntamäärärahojen käytöstä.

Lähteet

- ¹ Kokko, S. & Hämylä, R. (toim.) 2025. Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa – LIITU-tutkimuksen tuloksia 2024. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2025:1. JA Liikuntaraportti. Suomalaisten mitattu liikkuminen, paikallaanolo ja fyysinen kunto 2018–2022. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2022:33. SEKÄ lisäanalyysi UKK-instituutti 14.4.2023.
- ² Kokko, S. & Hämylä, R. (toim.) 2025. Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa – LIITU-tutkimuksen tuloksia 2024. SEKÄ Liikuntaraportti. Suomalaisten mitattu liikkuminen, paikallaanolo ja fyysinen kunto 2018–2022. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2022:33.
- ³ Move! 2024: Lasten fyysisen toimintakyvyn myönteinen kehitys jatkunut. Valtion liikuntaneuvoston, opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen tiedote 5.12.2024.
- ⁴ Vasankari, T. & Kolu, P. (toim.) 2018. Liikkumattomuuden lasku kasvaa – vähäisen fyysisen aktiivisuuden ja heikon fyysisen kunnan yhteiskunnalliset kustannukset. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 31/2018.
- ⁵ Kokko, S. & Hämylä, R. (toim.) 2025. Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa – LIITU-tutkimuksen tuloksia 2024. SEKÄ Mäkinen, J. (ym.) 2025. Aikuisväestön liikunnan harrastaminen, vapaaehtoistyö ja osallistuminen 2024–2025. KIHUn julkaisusarja 90.
- ⁶ Valtionhallinto liikunnan ja liikkumisen edistäjänä 2019–2023: ympäristöministeriö. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2023:14.
- ⁷ Perälä, T. & Huuhtanen, E. & Tahkola, P. 2023. Kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta annetun lain (669/1978) toimivuusarviointi. Ympäristöministeriön julkaisuja 2023:43.
- ⁸ Perälä, T. & Haapakorva, P. 2015. Bikenomics - pyöräilyn taloustietoa päättäjille, Jyväskylä, Rauman ja Kauniaisten kaupungit.
- ⁹ Pyöräilykysely. 2019. Liikenneturva, Kantar TNS Oy.
- ¹⁰ Malin, F. & Mesimäki, J. & Penttinen, M. 2022. Liukastumistapaturmat ja niiden ehkäisy toiminnallisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 2022:2.
- ¹¹ Lainvalmistelun vaikutusarviointiohje. Valtioneuvoston julkaisuja 2022:66.